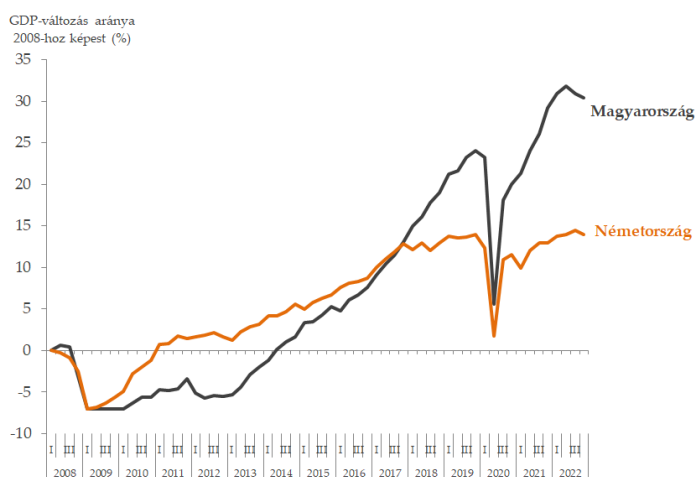

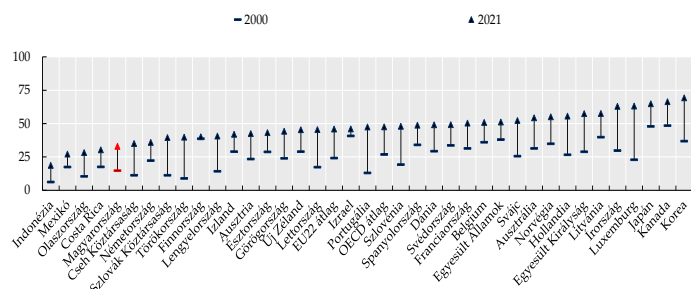
Gazdasági Havi Tájékoztató

A GDP alakulása a 2008-as és a 2020-as válságokhoz viszonyítva, régiós összevetésben

Az alábbi rövid írásunk a 2008-ban kitört világgazdasági válság és a 2020-ban kitört koronavírus-járvány magyar, illetve a régióba tartozó országok gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze. Ennek indikátoraként a GDP negyedéves változását vizsgáljuk a válságok kezdetétől eltelt időszakokban. [Bővebben](#)

Forrás: GVI saját számítás KSH és Destatis adatok alapján

A hazai oktatási rendszer néhány jellemzője ...

Összefoglalónkban az OECD Education at a Glance 2022 c. kiadványának néhány Magyarországra vonatkozó eredményét mutatjuk be. Ez az elemzés az oktatás helyzetére vonatkozó adatok fontos forrása világszerte. Tájékoztatást nyújt az OECD-országok és a partnerországok oktatási rendszereinek ... [Bővebben](#)

Nemzetközi tendenciák

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke nőtt februárhoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest csökkent, de jobban teljesített a vártnál. [Bővebben](#)

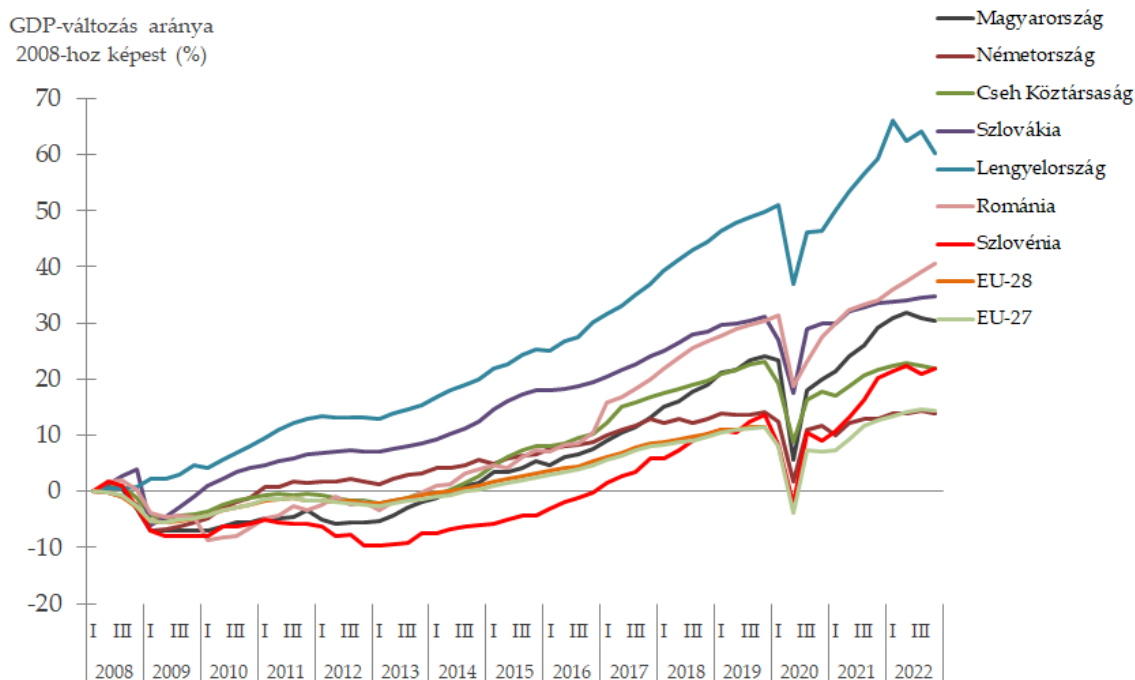
A GDP ALAKULÁSA A 2008-AS ÉS A 2020-AS VÁLSÁGOKHOZ VISZONYÍTVA, RÉGIÓS ÖSSZEVETÉSBEN

Az alábbi rövid írásunk a 2008-ban kitört világgazdasági válság és a 2020-ban kitört koronavírus-járvány Magyarországra, illetve a régióba tartozó országok gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze. Ennek indikátoraként a GDP negyedéves változását vizsgáljuk a válságok kezdetétől eltelt időszakokban.

A 2008-as gazdasági válság lefolyását vizsgálva elmondható, hogy Magyarországon a GDP sokkal később érte el a válság előtti szintet, mint Lengyelország, Szlovákia, Németország és Románia esetében (1. ábra). A koronavírus-járvány kitörése 2020 első félévében a régió országainak gazdasági növekedését jelentősen visszavetette. Bár a járvány hatására kialakuló gazdasági válság különösen súlyosan érintette a magyar gazdaságot, ennek ellenére 2021 folyamán már a régió egyik leggyorsabb növekedési ütemét mutatta Szlovénia és Lengyelország mellett. 2022-ben, az orosz-ukrán háború következtében, valamint az annak nyomán kialakult energiaválság miatt azonban a

régió összes országának gazdasági növekedése megtorpant. Ugyanakkor míg 2022. IV. negyedévében Magyarországon a GDP 30%-kal állt magasabb szinten a 2008-as világválság előtti (2008. I. negyedév) helyzethez képest, addig Lengyelországban ez az adat 60%, Romániában pedig 41% volt. Ezen időszak alatt tehát a lengyel és a román GDP növekedési üteme is magasabb volt a magyarénál, illetve 2020 első félévében, valamint 2022-ben ezek a gazdaságok visszaesést nem, vagy csak kisebb mértékben szenvedtek el.

1. ábra: Hol tartunk a 2008-as válsághoz viszonyítva? A GDP változása a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 q1 – 2022 q4)

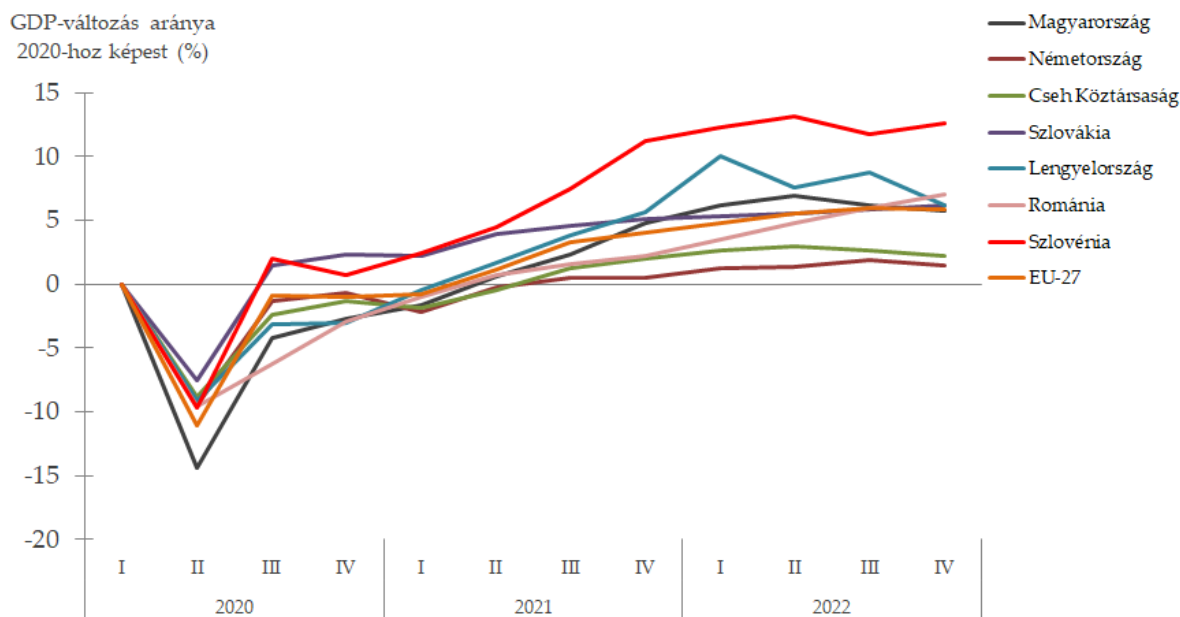

Forrás: GVI, saját számítás KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

A koronavírus-járvány hatására 2020 első félévében kialakuló gazdasági válság Magyarországot a régióhoz, Németországhoz és az EU-27 átlagához viszonyítva is súlyosabban érintette, az első negyedévhez képest a második negyedévben 14%-os GDP visszaesés következett be. 2021 végére azonban a régió összes országa és az EU-27 átlag is meghaladta a GDP 2020. első negyedévi szintjét, Magyarországon – az uniós átlaggal megegyezően – 2021 negyedik

negyedévében a GDP már 4%-kal állt magasabb szinten a koronavírus-járvány következtében kialakuló gazdasági válság kezdetéhez (2020. I. negyedév) képest. 2022. IV. negyedévében – a háború és az energiaválság miatt régiószerte tapasztalt megtorpanással együtt – ez az adat 6% volt, a magyar gazdaságnál a régióban csak a román (7%) és a szlovén (13%) gazdaság regenerálódott nagyobb mértékben az elmúlt három évben.

2. ábra: Hol tartunk a 2020-as válsághoz viszonyítva? A GDP változása a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2020 q1 – 2022 q4)

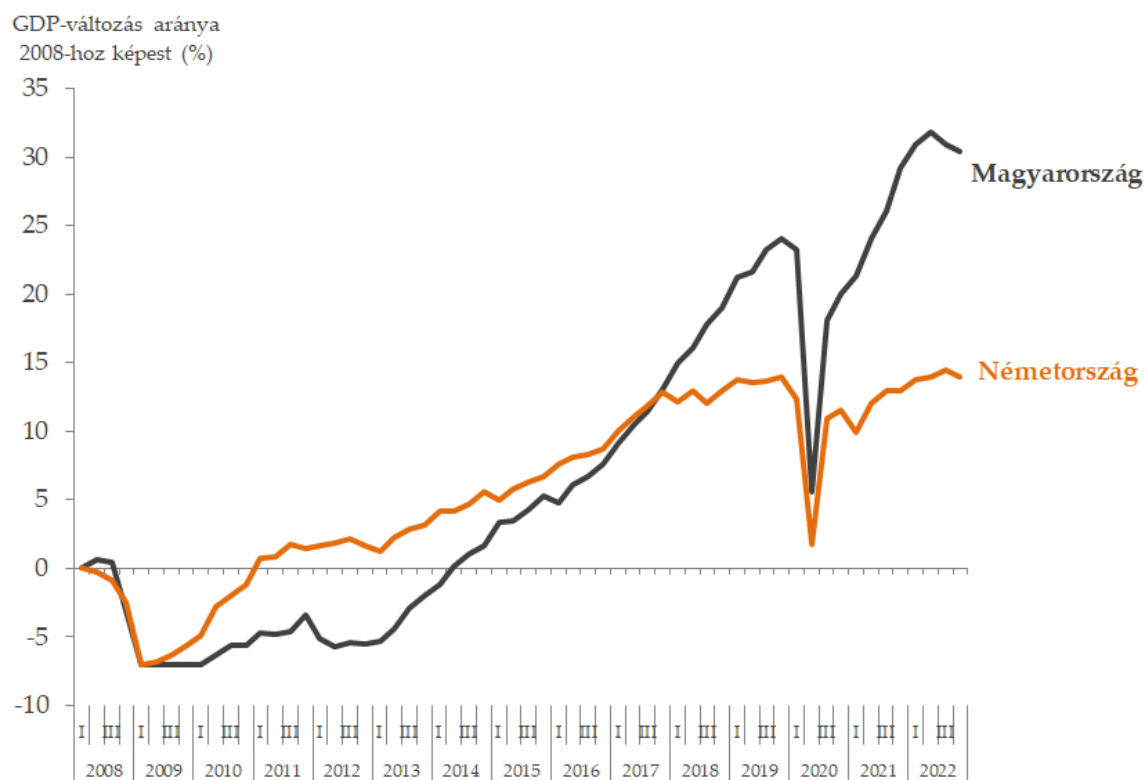

Forrás: GVI, KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

A német gazdaság adataival összevetve látható, hogy a magyar gazdaság a 2008-as világgazdasági válságból sokkal lassabban tudott kilábalni: a német gazdaság már 2011 első negyedévében elérte a válság előtti szintet, míg ez a magyar gazdaságnak csak 2014 harmadik negyedévében sikerült. A magyar és a német gazdaság növekedési üteme közötti különbség 2016 első negyedéve és 2017 negyedik negyedéve között megszűnt, a 2018-as és 2019-es adatok alapján pedig a magyar gazdaság növekedési üteme már egyre nagyobb mértékben megelőzte a német gazdaságét. A koronavírus-járvány

következtében kibontakozó gazdasági válság következtében a két ország növekedési ütemei közötti különbség 2008-hoz viszonyítva ismét csökkent, miközben a német gazdaság lényegében a 2008-as szintre süllyedt vissza. A recessziót azonban mindkét országban gyors visszapattanás követte, a mélypontot követően 2020 második felétől a magyar gazdaság növekedési üteme pedig hamar újra a német gazdaság elé került, amin a háború és az energiaválság miatti stagnálás, enyhe visszaesés sem változtatott érdemben.

3. ábra: Magyarország és Németország GDP-jének változása a 2008-as válság kezdetéhez képest (2008 I. negyedév=100%)

Forrás: GVI saját számítás KSH és Destatis adatok alapján

A HAZAI OKTATÁSI RENDSZER NÉHÁNY JELLEMZŐJE NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN

Összefoglalónkban az OECD Education at a Glance 2022 c. kiadványának néhány Magyarországra vonatkozó eredményét mutatjuk be. Ez az elemzés az oktatás helyzetére vonatkozó adatok fontos forrása világszerte. Tájékoztatást nyújt az OECD-országok és a partnerországok oktatási rendszereinek szerkezetéről, pénzügyeiről és teljesítményéről. Elsőként az oktatási intézmények teljesítményét, illetve a tanulás munkaerőpiaci lehetőségekre gyakorolt hatását hasonlítjuk össze Magyarországon és az OECD-országok átlagában, majd az oktatásba fektetett pénzügyi erőforrásokat vetjük össze, végül pedig a tanárokkal, a tanulási környezettel és az iskolákkal kapcsolatos adatok nemzetközi összehasonlítására térünk ki.

Az oktatási intézmények teljesítménye és a tanulás hatása a munkaerőpiaci lehetőségekre

Az OECD-országokban az iskolai végzettségi szint, különösen a felsőoktatásban végzettség aránya, folyamatosan növekszik. 2000 és 2021 között a 25-34 éves korcsoportban a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők aránya átlagosan 21 százalékkal nőtt. Magyarországon lassabb ütemű javuló tendencia figyelhető meg: 18 százalékkal nőtt a felsőfokú végzettségűek aránya a vizsgált időszakban (a 2000-es 18 százalékról 33 százalékra emelkedett 2021-re). Magyarország továbbra is azon 12 OECD-ország egyik, ahol a 25-34 éves korosztály körében gyakoribb, hogy a legmagasabb befejezett iskolai végzettség középfokú, nem pedig felsőfokú.

Az OECD országokhoz hasonlóan, Magyarországon is a magasabb iskolai végzettség jellemzően jobb munkaerőpiaci

kilátásokkal jár együtt. 2021-ben a 25-34 éves korosztályban a foglalkoztatottsági ráta a felsőfokú végzettségűek körében 32 százalékponttal volt magasabb azoknál, akik legfeljebb alacsonyfokú végzettséggel rendelkeznek, és 6 százalékponttal magasabb azoknál, akik felső középfokú vagy középfok utáni nem felsőfokú végzettséggel rendelkeznek.¹ Az OECD-országok átlagában 26 százalékponttal magasabb a foglalkoztatási rátája a felsősokú végzettségűeknek a legfeljebb alacsonyfokú végzettségűekhez képest, és 8 százalékponttal haladja meg a felső középfokú végzettségűek, illetve a középfok utáni nem felsőfokú végzettségűek rátáját.

Az OECD-országokban különösen erősen mutatkoznak meg a felsőfokú végzettség munkaerőpiaci előnyei a gazdasági krízisek, így pl. a Covid-járvány, idején. 2019 és 2020 között a 25-34 éves korcsoport munkanélküliségi rátája legfeljebb

¹ Az ISCED, az oktatás egységes nemzetközi osztályozási rendszerében az alacsonyfokú oktatás az ISCED 1-es szint, a alsó középfokú oktatás az ISCED 2-es szint, a felső középfokú oktatás az ISCED 3-as szint, a középfok utáni nem

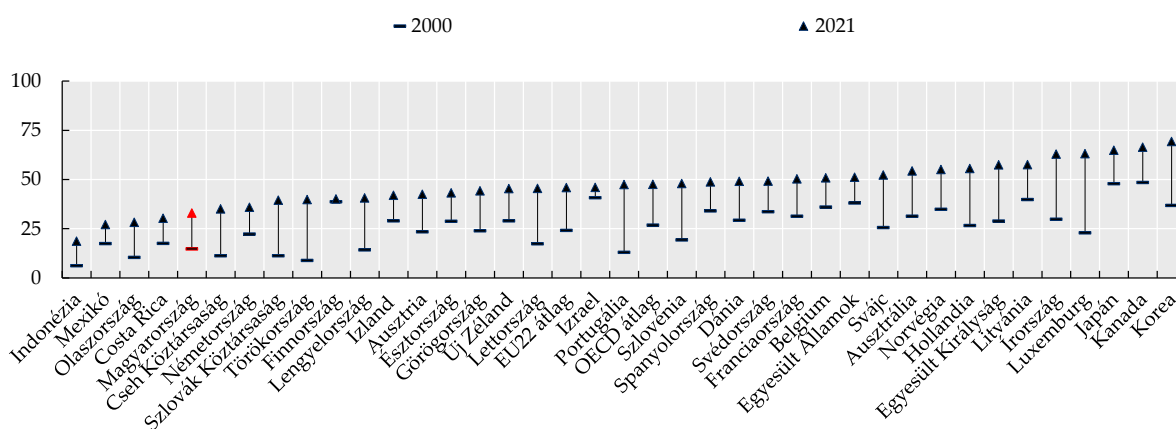
felsőfokú végzettség az ISCED 4-es szint, míg a felsőoktatás az ISCED 5-ös és 6-os szintje. <https://ofi.oh.gov.hu/isced-az-oktatas-egységes-nemzetkozi-osztalyozasi-rendszere>

alapfokú végzettség esetében 3,4 százalékponttal, középfokú végzettség esetében 1,3 százalékponttal, míg felsőfokú végzettség esetében csupán 0,7 százalékponttal nőtt. 2021-ben 2020-hoz képest a munkanélküliség legfeljebb alapfokú végzettség esetében 1,9 százalékponttal, középfokú végzettség esetében 0,1 százalékponttal, míg felsőfokú végzettség esetében 0,4 százalékponttal esett vissza.

Az iskolai végzettség nemcsak a foglalkoztatási kilátásokat, hanem a bérszínvonalat is befolyásolja. Az OECD-országokban átlagosan a 25-34 éves

korosztályban a középfokú végzettséggel vagy középfok utáni nem felsőfokú végzettséggel rendelkezők 29 százalékkal többet keresnek, mint a legfeljebb alapfokú végzettségűek, míg a felsőfokú végzettségűek kétszer annyit keresnek. Magyarországon a felsőfokú végzettségűek jövedelmi előnye még magasabb, mint az OECD-átlag. 2020-ban a középfokú végzettséggel vagy középfok utáni nem felsőfokú végzettséggel rendelkező munkavállalók 43 százalékkal többet kerestek, mint a legfeljebb alapfokú végzettségűek, a felsőfokú végzettségűek pedig több, mint kétszer annyit keresnek, mint a legalacsonyabb végzettségűek.

A felsőfokú végzettségű 25-34 évesek arányának alakulása 2000 és 2021 között, (százalék)

Megjegyzés: Az országokat a 25-34 éves felsőfokú végzettségűek 2021-es aránya szerint növekvő sorrendbe soroltuk.

Forrás: OECD (2022), Education at a Glance Database, <http://stats.oecd.org/>.

Pénzügyi erőforrások az oktatásban

2019-ben az OECD-országok átlagosan a bruttó hazai termékük (GDP) 4,9 százalékát fordították az alap- és felsőfokú oktatásra,

míg Magyarországon ez az arány 3,8 százalék volt.

A kormányzati kiadások 7,1 százalékát fordították az oktatásra Magyarországon, ami alacsonyabb érték, mint az OECD-

átlag (10,6 százalék). A GDP-hez viszonyítva, az oktatásra fordított közkiadások aránya (3,2%) alacsonyabbak az OECD-átlagnál (4,4%).

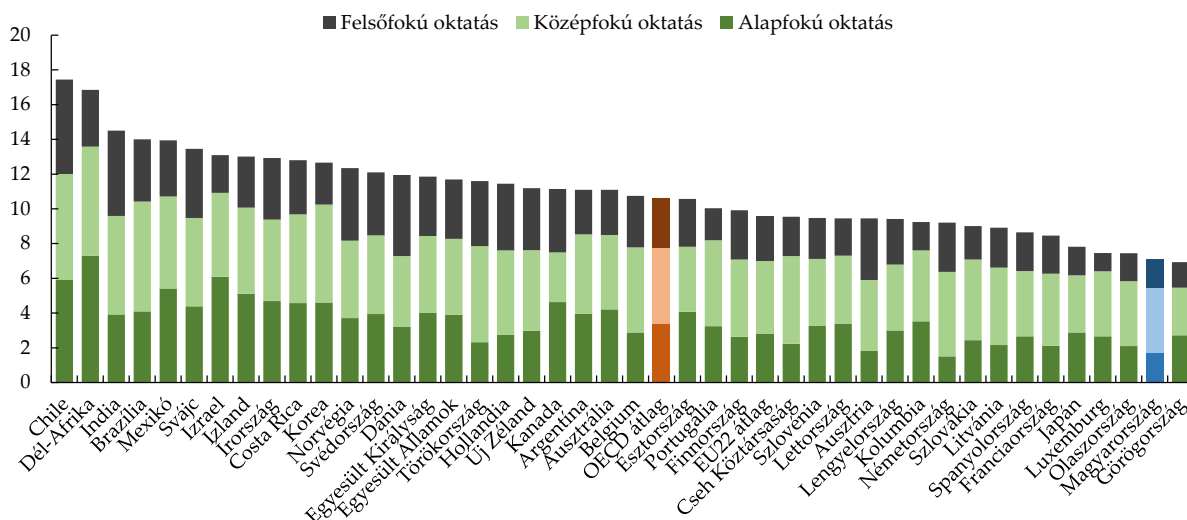
Az egy diákra jutó finanszírozási összeget tekintve elmondható, hogy az OECD-országok évente átlagosan 11 990 USD-t költenek diákonként, míg Magyarország 2019-ben 8 738 USD-t költött egy diákra. A 6-15 éves korig egy tanuló oktatására fordított összesített kiadás hazánkban 78 969 USD volt, ami jelentősen elmaradt az OECD átlagától (105 502 USD).

Az OECD-országok összességében átlagosan 9 923 USD-t költenek diákonként az általános iskolai oktatás, és 11 400 USD-t a középfokú oktatás szintjén. Magyarországon ezek az értékek 8 262 USD az általános iskolában és 7 827 USD a

középfokú oktatásban, ami az OECD-országok között a legalacsonyabbak közé tartozik.

Az alacsonyabb oktatási szintekkel szemben a felsőfokú oktatásra fordított kiadások az OECD-országok között nagy eltéréseket mutatnak. Magyarországon, hasonlóan a legtöbb OECD-országhoz, az egy hallgatóra jutó kiadások a felsőoktatásban magasabbak, mint az oktatás más szintjein. Az egy hallgatóra jutó átlagos kiadás Magyarországon 12 107 USD/év, ami körülbelül 3 800 USD-vel magasabb, mint az alapfokú oktatásban, és 4 300 USD-vel magasabb, mint a középfokú oktatásban. Az egy hallgatóra jutó átlagos kiadás Magyarországon az OECD-országok között a legalacsonyabbak közé tartozik.

Az oktatásra fordított teljes közkiadás összetétele az összes kormányzati kiadás százalékában, 2019, (százalék)

Megjegyzés: Az országokat a teljes kormányzati kiadás oktatásra fordított kiadásának százalékos aránya szerint csökkenő sorrendbe soroltuk. ”

Forrás: OECD (2022), *Education at a Glance Database*, <http://stats.oecd.org/>.

Tanárok, a tanulási környezet és az iskolák

Az elemzés kiemeli, hogy a tanárok és az iskolaigazgatók fizetése a tanári hivatás vonzerejének fontos meghatározója, ugyanakkor ez a legnagyobb kiadási tétel az oktatásban. A legtöbb OECD-országban a közoktatási intézményekben a tanárok (és az iskolaigazgatók) törvényben előírt fizetése az oktatási szintjével, valamint a tanárok iskolai végzettségével és tapasztalatával együtt nő. Az OECD-országok átlagában a fizetések 41 941 USD között mozognak az általános iskola előtti szinten, és 53 682 USD között a felső középiskolai szinten. Magyarországon a fizetés átlagosan 25 445 USD az óvodai oktatás szintjén, és 29 158 USD a felső középfokú oktatás szintjén.

2015 és 2021 között az OECD-országok átlagában a 15 év munkatapasztalattal és legáltalánosabb képesítéssel rendelkező tanárok törvény által előírt fizetése reálértéken 6 százalékkal emelkedett az alsó középfokú oktatás esetében. Magyarországon az OECD-átlagnál kisebb mértékben, 1 százalékkal nőttek a fizetések.

Szinte az összes OECD-országban, köztük Magyarországon is, alacsonyabb a tanárok fizetése a többi felsőfokú végzettséggel rendelkező munkavállalóénál.

Magyarországon az alsó középfokú oktatás szintjén dolgozó tanárok 40 százalékkal kevesebbet keresnek, mint a többi felsőfokú végzettségű munkavállaló. Az iskolaigazgatók fizetése szintén alacsonyabb hazánkban a többi diplomás foglalkoztatott bérénel. Ez eltérés a többi OECD-országtól, ahol az iskolaigazgatók jobban keresnek, mint a felsőfokú végzettségű munkavállalók átlaga.

Az OECD-országok közoktatási intézményeiben, így Magyarországon is, egy átlagos tanár által évente átlagosan teljesítendő tanítási órák száma az oktatási szint növekedésével csökken. Ez a helyzet Magyarországon is. A törvényi szabályozások alapján Magyarországon az éves tanítási óraszám az óvodai szinten 1 318 óra, az általános iskolai szinten 644 óra, az alsó középiskolai szinten 644 óra, a felső középiskolai szinten 641 óra.

Munkaidejük alatt a tanárok különböző nem tanítási feladatokat is ellátnak, mint például az órák megtervezése és előkészítése, a diákok munkájának javítása, valamint a szülőkkel való kapcsolattartás. A felső középfokú oktatás szintjén a tanárok munkaidejük 61%-át fordítják nem tanítási tevékenységekre Magyarországon, míg az OECD-országok átlaga kicsit alacsonyabb: 56%.

NEMZETKÖZI TENDENCIÁK

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(április)	5,6%	5,6%	5,6%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(április)	44,5	44,0	44,7
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(április)	93,6	92,2	93,2
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(április)	101,9		103,1
USA	Munkanélküliségi ráta	(április)	3,4%	3,6%	3,5%
	CB fogyasztói bizalmi index	(április)	101,3	104,0	104,0
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(április)	50,2	50,4	49,2
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(április)	49,2	51,4	51,9

¹ <https://www.ifo.de/en/survey/ifo-business-climate-index>

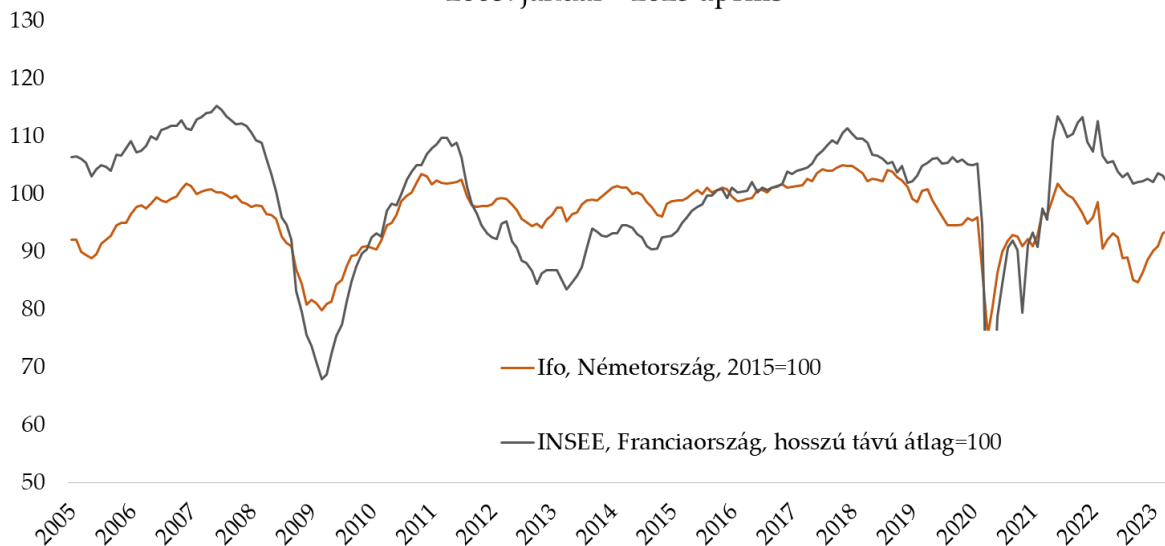
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

További adatok forrása: <https://www.bloomberg.com/markets/economic-calendar>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke nőtt februárhoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest csökkent, de jobban teljesített a vártnál. A munkanélküliségi ráta ugyanazon a szinten maradt Németországban, mint az előző hónapban. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke csökkent az előző hónaphoz képest. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke nőtt a márciusi értékhez viszonyítva. A munkanélküliségi ráta kis mértékben javult az Egyesült Államokban. A kínai beszerzési index értéke csökkent az előző hónaphoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján, 2005. január - 2023 április

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

KAPCSOLAT

MKIK GVI
1065 BUDAPEST, LÁZÁR UTCA 10.
TEL: 1/235-05-84
E-MAIL: [GVI@GVI.HU](mailto:gvi@gvi.hu)
INTERNET: [HTTP://WWW.GVI.HU](http://www.gvi.hu)

KÉSZÍTETTE

BACSÁK DÁNIEL, ELEMZŐ
NYÍRŐ ZSANNA, ELEMZŐ
TÓTH KATALIN, ELEMZŐ

KUTATÁSVEZETŐ

NÁBELEK FRUzsINA, ÜGYVEZETŐ

2023. MÁJUS 15.

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:
MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2023. április, Budapest,
2023-05-15